

FAALİYET RAPORLARININ ENTEGRE RAPORLAMAYA UYGUNLUĞU ÜZERİNE BİST SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ENDEKSİ'NDE YER ALAN ŞİRKETLERDE BİR ARAŞTIRMA¹

Correspondent Author: Gizem KAYMAK

A Research on the Compliance of Annual Reports to Integrated Reporting That the Companies in the BIST Sustainability Index

Gizem KAYMAK²
Murat SERÇEMELİ³

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geliş Tarihi : 23/09/2020
Makale Kabul Tarihi : 10/12/2020

Anahtar Kelimeler:

Entegre Raporlama,
Faaliyet Raporu, Raporlama
İlkeleri, Entegre Düşünce,
Değer Yaratma Süreci

JEL Kodları:

M 40, M 41, M49

ÖZ

Entegre raporlama, finansal ve finansal olmayan performansın, geleceğe yönelik beklentilerin ve değer yaratma sürecinin bütüncül bir şekilde ifade edilmesini kapsayan yeni bir raporlama şeklidir. Hem finansal, hem de finansal olmayan bilgileri içermesi açısından paydaşların ihtiyaçlarına tek bir rapor ile cevap verme imkânı tanır. Geçmiş veriler ve geleceğe yönelik değeri içeren entegre raporlama, işletmelerde şeffaflık ve hesap verilebilirliği artırmanın yanı sıra sürdürülebilir değer yaratımına da katkı sağlamaktadır. Bu çalışmada henüz entegre rapor yayınlamayan şirketlerin faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda, BİST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan ve henüz entegre rapor yayınlamayan 41 şirketin faaliyet raporları, Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi Kılavuz İlkeleri kapsamında içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda, endekste yer alan 38 şirketin entegre raporlama ilkelerine uygun raporlama yaptığı belirlenmiştir. Bu kapsamda Coca Cola İçecek faaliyet raporu entegre raporlamaya uygunluğu en yüksek rapor olarak bulunmuştur. Entegre raporlamaya uygunluğu en düşük olan raporun ise Türk Hava Yolları'na ait olduğu belirlenmiştir.

ARTICLE INFORMATION

Submission Date : 23/09/2020
Accepted Date : 10/12/2020

Keywords:

Integrated Reporting,
Activity Report, Reporting
Principles, Integrated
Thought, Value Creation
Process

ABSTRACT

Integrated Reporting, is a new reporting method that provides a holistic view of financial and non-financial performance, future expectations and the value creation process. It provides the opportunity to respond to the needs of stakeholders with a single report in terms of both financial and non-financial information. Integrated reporting, including historical data and future value, enhances transparency and accountability in enterprises and contributes to sustainable value creation. In this study, it is aimed to determine the suitability of the activity report of the companies that have a not yet published an

¹ Bu makale "Faaliyet Raporlarının Entegre Raporlamaya Uygunluğu Üzerine Bist Sürdürülebilirlik Endeksi'nde Yer Alan Şirketlerde Bir Araştırma" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

² *Yüksek İşletmeci*, ORCID Number: <https://orcid.org/0000-0002-5605-2809>, gzmkaymak@gmail.com

³ *Doç. Dr.*, Giresun Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, ORCID Number: <https://orcid.org/0000-0002-0718-2236>, muratsercemeli@gmail.com.

JEL Codes:
M 40, M 41, M49

integrated report to the integrated reporting. In this context, the activity reports of 41 companies in the BIST Sustainability Index, which have not yet published integrated reports, have been examined by content analysis method within the scope of the international Integrated Reporting Framework Guidelines. According to the result of the research, 38 companies included in the sustainability index are reporting in accordance with integrated reporting principles. Coca Cola İçecek annual report was found to be the most appropriate report for integrated report. The report, which has the lowest eligibility for integrated reporting, was found to belong to Turkish Airlines.

1. Giriş

İşletmeler faaliyetlerine yönelik performans sonuçlarını, kurumsal raporlar aracılığıyla paydaşlarına sunmaktadır. İşletmelerin mali performans sonuçları finansal raporlarda yer alırken, işletme faaliyetlerinin çevre ve toplum üzerindeki etkisi sürdürülebilirlik veya kurumsal sosyal sorumluluk raporlarında yer almaktadır.

Finansal ve finansal olmayan bilgilerin farklı raporlarda yer alması paydaşların işletmeyi bir bütün olarak değerlendirmesini zorlaştırmıştır. Bu durum işletme faaliyetlerinin tek bir raporda sunulması ihtiyacını ortaya çıkarmış ve kurumsal raporlamada yeni bir bakış açısı olan entegre raporlamayı gündeme getirmiştir.

Entegre raporlama, finansal ve finansal olmayan performans sonuçlarının geleceğe yönelik değer odaklı bakış açısı ile bütünleşik bir şekilde ifade edilmesini kapsayan yeni bir raporlama şeklidir. Paydaşlara sunulan bilginin kalitesini arttırmayı amaçlayan entegre raporlama, şirketin gerçek değerinin belirlenmesinde ihtiyaç duyulan bilgileri tek çatı altında toplamaktadır. Bu sayede paydaşlar ile işletme arasında güven oluşumuna katkı sağlamaktadır.

Geleneksel raporlamaya göre daha geniş bir bakış açısı, değer odaklı yaklaşım ve geleceğe yönelik karar alma mekanizması gerektiren entegre raporlama, kısa vadeli ve kar odaklı bir yaklaşımdan ziyade uzun dönemli performans sonuçlarını ele almaktadır.

Bu çalışmada, BİST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan şirketlerin faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda endekse dahil olan ve henüz entegre rapor yayınlamayan şirketlerin faaliyet raporlarının entegre rapor ilkelerini ne ölçüde kapsadığı incelenmiştir. Araştırma kurumsal raporlamada yeni bir yaklaşım olan entegre raporlamanın uygulanabilirliğinin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmanın, henüz entegre rapor hazırlamayan ve entegre rapor hazırlamak isteyen şirketlere yol gösterici olması açısından literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

2. Literatür Araştırması

Literatüre bakıldığında entegre raporlamanın gelişimi ve içeriğinin açıklandığı dünya ve Türkiye'deki uygulamaları ele alan teorik çalışmaların (Karğın vd. 2013; Aras ve Sarıoğlu, 2015; Büdeyri ve Kısa, 2016; Topçu ve Korkmaz, 2015; Gökten, 2016) yapıldığı görülmüştür. Ayrıca uygulayıcıların entegre raporla ilgili algılarını (James, 2014; Solak vd., 2017), şirket raporlarının entegre raporlamaya uygunluklarını ve entegre raporlamaya geçiş sürecini (Havlova, 2015; Clayton vd., 2015; Yüksel ve Aracı, 2017a; Yüksel ve Aracı, 2017b; Işgüden Kılıç, 2018; Öztürk, 2019), konu ile ilgili akademik literatürü (Perego vd. 2016) ve yayımlanmış entegre raporları değerlendiren (Kaya vd., 2016; Dimutru ve Guse, 2016) çalışmalar yapıldığı görülmüştür.

Ulusal yazında ilk akademik çalışma Karğın vd. (2013) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada entegre raporun gelişimi, yapısı ve içeriğinden bahsedilmiş ve dünyadaki uygulamaları değerlendirilmiştir. Ayrıca entegre raporlamanın Türkiye'de uygulanması önerilmiştir. Aras ve Sarıoğlu'nun (2015) çalışmasında, kurumsal raporlamanın gelişimi ve entegre raporlamanın oluşum süreci açıklanmış dünyadaki entegre raporlama örneklerinden bahsedilmiştir. Ayrıca ülkemizde sürdürülebilirlik konusundaki farkındalığın arttığı ve en kısa zamanda entegre raporlamaya başlayacak olan şirketlerin rekabet avantajı sağlayacağı belirtilmiştir. Topçu ve Korkmaz (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada entegre raporlamanın kavramsal çerçevesi incelenmiştir. İşletmelerin konu ile ilgili eğitilmelerinin rekabet güçlerine katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Büdeyri ve Kısa'nın (2016) çalışmasında entegre raporlamanın gelişim süreci, farklı kesimlerin entegre raporlamaya bakışı, entegre raporlamanın belirleyici faktörleri ve entegre raporlamaya getirilen eleştiriler incelenmiştir. Sonuç olarak entegre raporlamaya geçişin şirketlerin şeffaflık ve güvenilirliğine katkı sağlayacağı belirlenmiştir. Gökten'in (2016) çalışmasında ise entegre raporlamanın nasıl yapılacağı konusunda yol gösterici olması adına entegre raporlama çerçevesinin ortaya koyduğu ilkesel bakış açısı tanımlanmıştır. Bu çalışmalarda genel olarak entegre raporlamanın kavramsal yönü incelenmiş ve entegre raporlamaya geçişin kurumlara rekabet avantajı sağlayacağı belirtilmiştir.

Meslek mensuplarının entegre raporlama hakkında farkındalık düzeyini ölçmek için Solak vd., (2017) tarafından yapılan çalışmada Aydın ve Malatya illerinde anket uygulaması yapılmıştır. Araştırmada katılımcıların entegre raporlama ile ilgili bilgi düzeyinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Konu ile ilgili üniversiteler de entegre raporlama ile ilgili dersler eklenmesi, eğitim ve seminerlerin yaygınlaştırılması önerilmiştir.

Kaya vd. nin (2016) çalışmasında farklı ülkelerden farklı işletmelerin yayınladığı entegre raporlar kavram ve içerik açısından karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda farklı ulusların kavramsal değerleri algılanmasında farklılıklar oluşabildiği görülmüştür. Ercan ve Kestane'nin (2017a) çalışmasında, 2016 yılında ülkemizde hazırlanan entegre raporlar değer yaratma süreci kapsamında karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Sonuç olarak işletmelerin hazırladığı raporlarda değer yaratma süreci açısından farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Kavramsal değerlerin algılanmasına yönelik gerçekleştirilen bu iki çalışmada benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Ercan ve Kestane'nin (2017b) çalışmasında; Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası'nın hazırladığı entegre rapor, Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi'nin belirlediği çerçeve, temel kavramlar ve prensipler açısından incelenmiş ve raporun IIRC'nin düzenlemelerine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yüksel ve Aracı'nın (2017b) çalışmasında, BİST Kurumsal Yönetim Endeksi'nde yer alan işletmelerin faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğu analiz edilmiş ve araştırma kapsamında işletmelerin %48'inin faaliyet raporunun entegre raporlamaya uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer nitelikte bir diğer çalışma Kardeş Selimoğlu ve Yeşilçelebi (2018) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada 2011-2016 yılları arasında entegre raporlama örnekleri veri tabanında yer alan tüm raporlar içerik analizi yöntemiyle incelenmiş ve çoğu raporda uluslararası entegre raporlama çerçevesinde belirlenen kılavuz ilkeler ve içerik öğelerine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Işğüden Kılıç (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise entegre rapor yayınlayan işletmelerin raporları ile BIST sürdürülebilirlik endeksinde yer alan işletmelerin 2016 yılına ait faaliyet raporları Uluslararası Entegre Raporlama İlkeleri kapsamında incelemiş diğer çalışmalardan farklı olarak entegre raporlarda içerik öğeleri açısından eksiklikleri olduğu, faaliyet raporlarının ise entegre raporlama ölçütlerini tam olarak kapsamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Konu ile ilgili bir diğer araştırma ise Yüksel (2018) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada BİST Kurumsal Yönetim Endeksi'nde yer alan işletmelerin 2016 yılı faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğu içerik analizi yöntemi ile tespit edilmiş ve kurumsal yönetim ilkeleri ile entegre raporlama ilkeleri arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Araştırma sonucunda işletmelerin entegre rapor skoru ile kurumsal yönetim derecelendirme notu arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir.

3. Kurumsal Raporlamadan Entegre Raporlamaya Geçiş

Son yıllarda yaşanan çevresel istikrarsızlıklar, ekonomik ve politik kriz ortamı kurumlara duyulan güveni azaltmış, bu durum paydaşların bilgi ihtiyaçlarında artış

meydana getirmiştir. Bu nedenle kurumlar, paydaşların ihtiyaç duyduğu bilgileri sağlamak adına işletme faaliyetlerinin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini içeren sürdürülebilirlik ve sosyal sorumluluk raporları hazırlamaya başlamıştır (Lozano ve Valencia, 2016: 253).

Farklı standart ve formlarda hazırlanan bu raporların birbirinden bağımsız olması, birbirini tekrar eden bilgiler içermesi, uzun ve detaylı raporların oluşmasına neden olmuş, bu durum önemli bilgilerin ayırt edilmesini zorlaştırmıştır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 36). Kurumsal raporlama sistemlerinde yeni bir bakış açısı olarak ortaya çıkan entegre raporlama, işletmelerin performans ve beklentilerinin değer yaratma kabiliyetine etkisinin nasıl olacağını ve gelecekte oluşacak değere temel olan unsurları bir arada sunmayı hedeflemektedir (Yılmaz vd., 2017: 103). Geleneksel kurumsal raporlama sistemlerinin paydaşların ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmasıyla daha kapsamlı ve bütünlük bilgileri içeren entegre raporlamaya geçiş süreci başlamıştır.

Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi' ne göre entegre rapor, kuruluşun stratejisi, kurumsal yönetimi, performansı ve gelecek beklentisinin ilişki içinde olduğu, dış çevre bağlamında kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetine olan etkisinin kısa ve öz bir şekilde anlatımıdır (IIRC, 2013: 7).

Entegre raporlama, şirketin dış çevresi, iş modeli, sermaye ögeleri, performansı, gelecek beklentisi ile bunlar arası ilişkiyi ortaya koyacak şekilde kısa, açık ve önemli konuları içeren bir rapor hazırlanmasıdır (King ve Roberts, 2017: 91).

“One Report” adlı çalışmada entegre raporu, “Tek Rapor” olarak tanımlamıştır. “Tek Rapor”, sürdürülebilirliğin şirket stratejisine dahil edilmesiyle gerçekleşebilecek daha entegre bir raporlamanın sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan paydaşların bütünsel bir bakış açısı benimsemesinde entegre raporun etkili rol oynaması beklenmektedir (Eccles ve Krzus, 2010: 4).

Temel amacı kurumun stratejisi, yönetişimi, performansı ve beklentileri hakkında bilgi vermek olan entegre raporlamanın ardındaki itici güç, kurumun gerçek değer yaratma potansiyelini yansıtmada finansal bilgilerin yetersiz kalmasıdır (Cheng, Green, Conradie, Konishi ve Romi, 2014: 102). Bu kapsamda entegre raporla amaçlanan paydaşlara, kurumun değer yaratma sürecini değerlendirmeyi sağlayacak bilgileri aktarmak ve iş modeli ile sermaye ögelerinin değer yaratma süreci üzerindeki etkisini açıklamaktır (Ernst & Young, 2013: 12).

Özetle paydaşların kurumun gerçek performansını anlamasını sağlayacak şekilde bütüncül bir yaklaşım sergileyen entegre raporlama, kurum faaliyetlerinin uzun vadeli sonuçlarını ele alır. Sosyal, çevresel ve ekonomik değer arasındaki bağı gösteren entegre rapor, aynı zamanda kurumun stratejisi, kurumsal yönetimi ve iş modeli

arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra fırsatların, risklerin ve performansın değer zincirindeki etkilerine ve aralarındaki bağlantıya yer verilmektedir (Druckman ve Fries, 2010: 81).

3.1. Entegre Raporlamanın Gelişimi

Küresel anlamda entegre raporlamanın başlangıcı, Güney Afrika'nın demokrasiye geçişine dayanmaktadır. Nelson Mandela, başkan seçildikten sonra, Güney Afrika'da kurumlara ve şirketlere duyulan güvensizliği azaltmak adına şeffaflığı, eşitliği ve güvenilir bilgi paylaşımını teşvik etmiştir. Bu amaç doğrultusunda Mervyn King'i kurumsal yönetim ilkelerine yönelik faaliyetleri yürütecek olan King Komitesi'nin kurulması amacıyla görevlendirmiştir (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 41).

İlk olarak 1994 yılında Kurumsal Yönetim İlkeleri Komitesi tarafından kurumsal uygulama ve davranış kurallarını içeren King I raporu yayınlanmıştır. Raporda, Güney Afrika'daki en yüksek kurumsal yönetim standartlarına ulaşmayı teşvik etmek amaçlanmış ve paydaş çıkarları doğrultusunda bütüncül bir yaklaşım savunulmuştur. Küresel anlamda ekonomik çevrede yaşanan gelişmeler raporun güncellenmesini gerekli kılmış, bu nedenle Kurumsal Yönetim Komitesi tarafından 2002 yılında Güney Afrika Kurumsal Yönetimine ilişkin King II raporu hazırlanmıştır (King Report II, 2002: 2).

2009 yılında yayınlanan King Komitesinin hazırladığı Kurumsal Yönetim de King Kodu (King III) adlı raporun entegre raporlama ile ilgili ilk düzenleme olduğu söylenebilir (Yüksel ve Aracı, 2017a: 730). Bu rapor uluslararası yönetim trendlerindeki değişiklikleri derlemiş olup, raporlamanın entegre bir şekilde yürütülmesinin önemi vurgulanmıştır (King Report III, 2009: 4). GRI ve IFAC (International Federation of Accounting- Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu) işbirliği ile 2009 yılında düzenlenen "Governance and Collaboration: Establishing an International Integrated Reporting Commite" formunda alınan bir kararla, Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) kurulmuştur. IIRC'nin çalışmaları sonucu, 2013 yılında, International Integrated Reporting Framwork (Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi) yayınlanmıştır (Yüksel, 2018: 141).

21. yüzyılda yaşanan nüfus artışı, iklim değişikliği, ekolojik bozulmalar, jeopolitik sorunlar gibi iş ve toplum temelli gelişmelerin etkisiyle en son 2016 yılında King IV raporu hazırlanmıştır (King Report IV, 2016: 3).

Türkiye'de entegre raporlamanın gelişimine bakıldığında, ilk olarak 2011 yılında entegre raporlama hakkında farkındalık yaratmak amacıyla Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (TKYD) ile İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği (SKD Türkiye) tarafından bir çalışma grubu kurulmuş, bu süreçte TKYD, IIRC'nin Türkiye'deki

iletişim noktası olarak faaliyet göstermiştir. Garanti Bankası ve Çimsa, entegre rapor hazırlamak amacıyla 2013 yılında, IIRC tarafından gerçekleştirilen pilot uygulamaya katılan ilk şirketler olmuştur. Ardından şirketlerin entegre rapor uygulamalarına destek olmak adına Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA) hayata geçirilmiştir. Entegre raporlama konusunda literatüre kazandırılın ilk kaynak ise TUSİAD tarafından yayınlanan “Kurumsal Raporlamada Yeni Dönem: Entegre Raporlama Rehberi” olmuştur (www.entegreraporlamatr.org, 2018).

Bu kapsamda, kar amacı gütmeyen bir kuruluş olan Argüden Yönetişim Akademisi, 2015 yılında, Türkiye’deki ilk entegre raporu yayınlamış, daha sonrasında Çimsa Entegre Faaliyet Raporu yayınlayan ilk reel sektör şirketi oluştur (ÇİMSA, 2017; Argüden Governance Akademi, 2017).

3.2. Entegre Raporlamanın Genel İlkeleri ve Raporun İçeriği

Entegre rapor hazırlamak isteyen kurumlar için bir rehber niteliği taşıyan Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi’nin temel amacı, raporlama sürecinde kurumlara yardımcı olmaktır. Kurallara dayalı bir yapıdan ziyade esnek bir yaklaşımın benimsendiği çerçeve, kurumlara değer yaratma hikâyelerini anlamlı ve şeffaf bir şekilde anlatma imkânı tanır (Busco, Frigo, Quattrone ve Riccaboni, 2013: 35).

IIRC’nin yayınladığı raporlama çerçevesi, “Giriş” ve “Entegre Raporlama” olmak üzere temelde iki bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde, çerçevenin kullanımı ile ilgili genel bilgiler verilmiş, ayrıca sermaye öğeleri, değer yaratma kavramı ve değer yaratma süreci hakkında açıklama yapılmıştır. Entegre Raporlama bölümünde ise işletmelere rapor hazırlama sürecinde yol gösterici olacak şekilde “Kılavuz İlkeler” ve “İçerik Öğeleri”ne yer verilmiştir (IIRC, 2013).

Kılavuz ilkeler, entegre raporun nasıl hazırlanması ve sunulması gerektiği konusunda temel olarak kullanılmaktadır. Raporun hazırlanmasında yol gösterici olan ve raporun içeriği hakkında bilgi veren kılavuz ilkeler şunlardır (IIRC, 2013: 16);

- Stratejik odak ve geleceğe yönelim
- Bilgiler arası bağlantı
- Paydaş katılımı
- Önemlilik
- Kısa ve öz olma
- Güvenilirlik ve bütünlük
- Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik

Entegre raporlamada zorunlu bir raporlama standardı bulunmadığı için bilgilerin sunumu kurumdan kuruma farklılık göstermektedir. Bu nedenle içerik öğelerinin kurumlara karşılaştırma noktasında fayda sağlaması beklenmektedir (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 60). IIRC (2013)'e göre, entegre raporun içerik öğeleri şunlardır:

- Kurumsal genel görünüm ve dış çerçeve
- Kurumsal Yönetim
- İş modeli
- Riskler ve fırsatlar
- Strateji ve kaynak aktarımı
- Performans
- Genel görünüş
- Hazırlık ve sunum temeli
- Genel raporlama ilkeleri

3.3. Entegre Raporlamanın Faydaları ve Zorlukları

Sosyal ve çevresel raporlamanın öneminin artmasıyla kurumlar, sosyal ve çevresel performanslarını ölçmek amacıyla çeşitli performans göstergeleri belirlemiştir. Bu göstergelerin belirli bir standardının olmaması, yayınlanan raporlar arasında birtakım farklılıklar oluşmasına neden olmuştur. Ortaya çıkan bu standartlaşma eksikliği raporlar arası karşılaştırma yapılmasını olumsuz etkilemiştir (Aydın, 2016: 104). Geleneksel raporlama sistemlerinin paydaş ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalması, şirketler için entegre raporlamanın önemini arttırmıştır

Entegre raporlamanın genel anlamda kurumlara ve bilgi kullanıcılarına sağlayacağı faydalar şu şekilde sıralanabilir (Elmacı ve Sevim, 2017: 23-24):

- Gelecek odaklıdır, kurumlara zaman ve maliyet tasarrufu sağlar.
- Şeffaf bir rapor oluşumu sağlar ve kurum itibarının oluşumuna katkıda bulunur.
- Kurumsal iletişimi güçlendirir, bölümler arası koordinasyonu artırır ve denetimi kolaylaştırır.
- Kurumun risk ve fırsatlarını daha doğru bir şekilde yönetmesini sağlar.
- Paydaşlar için değer nasıl yaratılacağını ortaya koyar ve paydaşların değere odaklanmasını sağlar.

- Toplumsal ve çevresel etkilerin değerlendirilmesine imkân tanır

Entegre raporlamanın sağladığı faydaların yanı sıra birtakım zorlukları da bulunmaktadır. Kooiker (2014), entegre raporlamanın zorluklarını şu şekilde belirtmiştir:

- Finansal olmayan verilerden kaynaklı rapordaki netliğin azalması ve bu durumun karmaşıklığa yol açma ihtimali,
- Bilgi tekrarına düşme olasılığı,
- Şeffaflık ve riske maruz kalma arası dengede yaşanabilecek yetersizlikler,
- Bazı bilgilerin doğrulanması aşamasında yaşanabilecek zorluklar ve bu durumun güvenilirliğe zarar verebilecek olması,
- Denetçilere denetim için gerekli yeni standartların, raporlama tekniklerinin ve yükümlülüklerin olmasıdır.

4. ARAŞTIRMA

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmada, BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan şirketlerinin faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda endekse dahil olan şirketlerin faaliyet raporlarının entegre rapor ilkelerini ne ölçüde kapsadığı incelenmiştir.

Araştırma, kurumsal raporlamada yeni bir yaklaşım olan entegre raporlamanın şirketler tarafından uygulanabilirliğinin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Aynı zamanda henüz entegre rapor hazırlamayan şirketlerin, yayınladığı faaliyet raporlarının entegre rapor ilkelerini ne ölçüde kapsadığını ortaya koymaktadır.

4.2. Araştırmanın Kapsamı

Araştırma kapsamında, BIST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde, Kasım 2017- Ekim 2018 döneminde 44 şirket yer almaktadır. Çimsa, Garanti Bankası ve Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB) entegre rapor yayınladığı için çalışma dışında tutulmuştur. Bu kapsamda, 41 şirketin faaliyet raporu incelenmiştir. Araştırma döneminde en son raporlar, 2017 yılında yayımlandığı için şirketlerin ilgili yıla ait raporlarının incelenmiştir. Endekste yer alan şirketlerin faaliyet raporlarına şirketlerin resmi internet sitelerinden ulaşılmıştır.

Araştırmada, kurumsal sürdürülebilirlik performansı üst seviyede olan şirketlerden oluşması nedeniyle BIST Sürdürülebilirlik Endeksi kullanılmıştır. Bu

kapsamda araştırmanın evrenini, Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan şirketlerden oluşturmaktadır. Ayrıca finansal ve finansal olmayan performansı bir arada yansıtması nedeniyle şirketlerin faaliyet raporlarının incelenmesine karar verilmiştir.

4.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada, yer alan şirketlerin faaliyet raporları, Lozano ve Valencia (2016) ile Yüksel ve Aracı (2017a) tarafından kullanılan ve Tablo 1'de yer alan ölçüt kapsamında içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmanın yöntemi olarak kullanılan içerik analizi, elde edilen verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmayı kapsayan bir araştırma tekniği olarak ifade edilebilir. Bu teknik temelde birbirine benzeyen verilerin bir araya getirilerek okuyucunun anlayabileceği bir şekilde düzenlenmesi ve yorumlanmasını içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 242).

Tablo 1. Araştırmada Kullanılan Ölçüt

	ÖLÇÜT	PUAN
1	Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	10
1.1.	İş modeli ile ilgili önemli riskler tanımlanmıştır.	2
1.2.	İş modeli ile ilgili fırsatlar tanımlanmıştır.	2
1.3.	Vizyon, değerler ve stratejik odak arasındaki ilişkiler açıkça tanımlanmıştır.	2
1.4.	Kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma ile ilgili iş modeli açıkça tanımlanmıştır.	2
1.5.	Stratejik hedeflere ulaşma yeteneğine ilişkin tahminler, geleceği geçmişle ilişkilendirilerek elde edilmiştir.	2
2	Bilgiler Arası Bağlantı	12
2.1.	Stratejinin iş modeli, risk ve fırsatlar, kaynaklar ve yatırımlara adaptasyonunun tanımı ve bu unsurlar arasındaki etkileşimin analizi açıkça belirtilmiştir.	2
2.2.	Değer yaratma sürecinde sermaye öğeleri arası ilişkiler açıklanmış, vurgulanmıştır	2
2.3.	Tahmin yapmada kullanılan göstergeler strateji ve risklerin değerlendirilmesinde kullanılan göstergeler ile uyumludur.	2
2.4.	Finansal olmayan bilgiler finansal bilgi ile bir arada sunulmuştur.	2
2.5.	Şirketin diğer iç raporlarında atıfta bulunulmuştur.	2
2.6.	Her bir kullanıcının ihtiyacını karşılayacak şekilde hazırlanan, diğer raporlara ulaşmayı kolaylaştıran bağlantılar dâhil edilmiştir.	2
3	Paydaş Katılımı	8
3.1.	Paydaş belirleme yöntemi tanımlanmıştır.	2
3.2.	Paydaşlarla kurulan iletişim kanalları tanımlanmıştır	2
3.3.	Farklı paydaşlar için riskleri/ihtiyaçları belirlenmiştir.	2
3.4.	Paydaşların taleplerine cevap vermede temel öncelikler ve risk azaltıcı adımlar tanımlanmıştır.	2
4	Önemlilik	6
4.1.	Rapor önemlilik belirleme sürecini kapsar: öncelikler, temel etki değerlendirmesi, paydaş katılımı	2
4.2.	Değer yaratma süreci ile ilgili olan ve hariç tutulan konular tanımlanmıştır.	2
4.3.	İlgili konuların kapsamı tanımlanmıştır.	2
5	Kısa ve Öz Olma	6
5.1.	Rapordaki sayfa sayısı	2
5.2.	Kısalık ve öz olmayı sağlamak için çapraz referans ve bağlantılar dâhil edilmiştir	2
5.3.	Dâhil edilen içerik genel değil, işletme ve endüstriye özgüdür.	2
6	Güvenilirlik ve Bütünlük	16
6.1.	İçerik olumlu ve olumsuz özellikleri açıklar.	2
6.2.	Çeşitli paydaşlara olan yükümlülükler dâhil edilmiştir.	2

6.3.	Rapor içeriğinin iç doğrulaması yapılmıştır.	2
6.4.	Rapor içeriğinin bağımsız dış doğrulaması yapılmıştır.	2
6.5.	Rapor hazırlanmasında yer alan personel tanımlanmıştır.	2
6.6.	Hariç tutulan bilgiler veya önemli hataların varlığı tanımlanmıştır.	2
6.7.	Sektörün kilit yönleri açıklanmıştır.	2
6.8.	Bilgi farklı aralıklara göre sunulmuştur.	2
7	Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	6
7.1.	Gelişimi ve eğilimi gösteren “Anahtar Performans Göstergeleri” dâhil edilmiştir.	2
7.2.	KPI’lar karşılaştırma yapmayı kolaylaştıracak biçimde tanımlanmıştır.	2
7.3.	Sektörde yaygın olan KPI’lar ve farklı girişimler kullanılarak farklı bilgi ihtiyaçlarının karşılaştırılması ve yanıtlanması kolaylaştırılmıştır.	2

İçerik analizinde puanlama yapabilmek için Yüksel ve Aracı (2017a) tarafından kullanılan puanlama yöntemi uygulanmış olup Tablo 1’de yer alan her bir ölçüt için herhangi bir açıklama yapılmaması durumunda 0 puan, açıklama yapıldıysa fakat kapsamlı değilse 1 puan, kapsamlı bir açıklama yapılması durumunda ise 2 puan verilmiştir. Kısa ve öz olma ilkesinin hesaplanmasında ise raporların sayfa sayısı dikkate alınmıştır. Bu kapsamda raporun sayfa sayısı 200 fazla olan şirketlere 0 puan, 100- 200 arası olan şirketlere 1 puan, 100 sayfadan küçük olanlara ise 2 puan verilmiştir. Gerçekleştirilen puanlama işlemi sonrasında her bir rapor için entegre raporlama uygunluk skoru hesaplanmış ardından her bir ölçüt ve ölçütte yer alan ilkelerin açıklanma skoru hesaplanmıştır. Hesaplama işleminde aşağıda yer verilen eşitliklerden yararlanılmıştır (Yüksel ve Aracı, 2017a).

$$EntegreRaporUygunlukSkoru = \frac{RaporunAldığıPuan}{MaksimumToplamPuan(32 \times 2)}$$

Entegre rapor uygunluk skorunun belirlenmesi aşamasında raporun aldığı toplam puan içerik analizi sonucu elde edilen puanların toplamından oluşmaktadır. Alınabilecek maksimum toplam puan ise araştırmada yer alan 32 ölçütün tamamı için kapsamlı bir açıklama yapılması durumunda alınabilecek puan toplamını ifade etmektedir.

Bu kapsamda entegre rapor uygunluk skoru 0 ile 1 arasında hesaplanacak olup hesaplanan skorun 0.50’den fazla olması durumunda işletmelere ait raporların Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi ilkelerine uygun olarak hazırlandığı ifade edilebilecektir (Yüksel ve Aracı, 2017a: 736).

4.4. Bulgular ve Değerlendirme

Araştırma kapsamında yer alan şirketlere ve incelenen raporlarının sayfa sayılarına yönelik bilgilere, Tablo 2’de yer verilmiştir. Bu kapsamda şirketlerin yayınladığı raporların sayfa sayısı incelendiğinde 409 sayfa ile Vakıflar Bankası en uzun rapora sahip şirket iken, Türk Hava Yolları’nın 21 sayfa ile en kısa faaliyet

raporunu yayınlayan şirket olduğu belirlenmiştir. Ayrıca araştırmaya dâhil olan şirketlerin yoğun olarak imalat sektöründe faaliyet gösterdiği gözlemlenmiştir.

Tablo 2. Araştırmada Yer Alan Şirket Bilgileri

Sıra	Şirket Adı	Sektör	Sayfa Sayısı
1	Akenerji	Elektrik Gaz ve Su	162
2	Akbank	Mali Kuruluşlar	354
3	Aksa Enerji	Elektrik Gaz ve Su	273
4	Anadolu Efes	İmalat Sanayi	212
5	Arçelik	İmalat Sanayi	208
6	Aselsan	Teknoloji/Savunma	283
7	Brisa	İmalat Sanayi	88
8	Coca Cola İçecek	İmalat Sanayi	144
9	Doğan Holding	Mali Kuruluşlar	280
10	Doğuş Otomotiv	Toptan ve Perakende Ticaret	114
11	Ereğli Demir Çelik	İmalat Sanayi	54
12	Ford Otosan	İmalat Sanayi	180
13	İş Bankası	Mali Kuruluşlar	324
14	Koç Holding	Mali Kuruluşlar	252
15	Kordsa Global	İmalat Sanayi	180
16	Logo Yazılım	Teknoloji/Bilişim	127
17	Migros Ticaret	Toptan ve Perakende Ticaret	172
18	Netaş Telekom.	Teknoloji/ Bilişim	202
19	Otokar	İmalat Sanayi	152
20	Pegasus	Ulaştırma Haberleşme ve Depolama	38
21	Petkim	İmalat Sanayi	192
22	Polisan Holding	Mali Kuruluşlar	158
23	Sabancı Holding	Mali Kuruluşlar	223
24	Sise Cam	Mali Kuruluşlar	278
25	Soda Sanayii	İmalat Sanayi	134
26	T. Halk Bankası	Mali Kuruluşlar	402
27	Tat Gıda	İmalat Sanayi	126
28	Tav Havalimanları	Mali Kuruluşlar	223
29	Tekfen Holding	Mali Kuruluşlar	226

30	Tofaş Oto. Fab.	İmalat Sanayi	176
31	TÜPRAŞ	İmalat Sanayi	228
32	Türk Hava Yolları	Ulaştırma Haberleşme ve Depolama	21
33	Türk Telekom	Ulaştırma Haberleşme ve Depolama	290
34	Türk Traktör	İmalat Sanayi	214
35	Turkcell	Ulaştırma Haberleşme ve Depolama	264
36	Ülker Bisküvi	İmalat Sanayi	158
37	Vakıflar Bankası	Mali Kuruluşlar	409
38	Vestel Elektronik	İmalat Sanayi	196
39	Vestel Beyaz Eşya	İmalat Sanayi	152
40	Yapı ve Kredi Bank.	Mali Kuruluşlar	322
41	Zorlu Enerji	Elektrik Gaz ve Su	247
Toplam Sayfa Sayısı			8438

Araştırma kapsamında toplamda 8438 sayfa rapor incelemiş ve yapılan puanlama işleminden sonrasında şirketlerin entegre rapor uygunluk skorları göre büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. Şirketlerin skor puanına göre sıralanışına Tablo 3'de yer verilmiştir.

Tablo 3. İşletmelerin Entegre Rapor Uygunluk Skoru Sıralaması

Sıra	Şirket Adı	Skor Puanı	Sıra	Şirket Adı	Skor Puanı
1	Coca Cola İçecek	0,8437	22	Polisan Holding	0,6719
2	TÜPRAŞ	0,8125	23	Türk Traktör	0,6719
3	Türk Telekom	0,7969	24	Netaş Telekom	0,6562
4	Petkim	0,7812	25	Soda Sanayii	0,6562
5	Tofaş Oto. Fab.	0,7812	26	Aksa Enerji	0,6406
6	Migros Ticaret	0,7656	27	Logo Yazılım	0,6406
7	Vestel Elektronik	0,7656	28	Turkcell	0,6406
8	Brisa	0,75	29	Akenerji	0,625
9	Koç Holding	0,75	30	İş Bankası	0,625
10	Doğuş Otomotiv	0,7344	31	Zorlu Enerji	0,625
11	Sabancı Holding	0,7344	32	Aselsan	0,6094
12	Vakıflar Bankası	0,7344	33	Doğan Holding	0,6094
13	Arçelik	0,7187	34	Kordsa Global	0,6094

14	Şişe Cam	0,7187	35	T. Halk Bankası	0,5937
15	Ülker Bisküvi	0,7187	36	Tekfen Holding	0,5937
16	Yapı ve Kredi Bank.	0,7187	37	Tav Havalimanları	0,5781
17	Anadolu Efes	0,7031	38	Tat Gıda	0,5467
18	Otokar	0,7031	39	Ereğli Demir Çelik	0,4844
19	Akbank	0,6875	40	Pegasus	0,4687
20	Ford Otosan	0,6875	41	Türk Hava Yolları	0,3281
21	Vestel Beyaz Eşya	0,6875			

Tablo 3'den hareketle şunlar söylenebilir:

- BİST Sürdürülebilirlik Endeksi'nde işlem gören 41 şirketten, 38 tanesinin entegre rapor uygunluk skoru 0.50'nin üzerinde bulunmuştur. Yüksel ve Aracı (2017a)'ya göre, hesaplanan skorun 0.50'den fazla olması durumunda işletmelere ait raporların, Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi ilkelerine uygun olarak hazırlandığı ifade edilebilecektir. Bu durum endekste yer alan 38 şirketin entegre raporlama ilkelerine uygun raporlama yaptığını ifade etmektedir.
- Entegre raporlama uygunluk skoru yüksek olan şirketlerde, geleceğe yönelik bilgiler içeren değer yaratma sürecinin anlatıldığı ve bilgiler arası bağlantılara yer verilen raporlar hazırlandığı gözlemlenmiştir. Ayrıca bu şirketlerin belirli bir dönemi kapsayan faaliyetlerinin yani sıra entegre raporlama ilkelerini içeren raporlar hazırladığı söylenebilir.
- Coca Cola İçecek, 2017 yılı faaliyet raporu, 0,8437 entegre rapor uygunluk skoru ile entegre rapora uygunluğu en yüksek olan yıllık rapordur. Coca Cola İçecek'in ardından Tüpraş ve Türk Telekom'un entegre rapora uygunluğu yüksek olan şirketler arasında olduğu söylenebilir.
- Endekste yer alan 3 şirketin ise entegre rapor uygunluk skoru 0.50'nin altında bulunmuştur.
- Ereğli Demir Çelik, Pegasus ve Türk Hava Yolları, 2017 yılı faaliyet raporları entegre rapora uygunluğu düşük raporlar arasında yer almaktadır. Bu kapsamda entegre rapora uygunluğu en düşük faaliyet raporunun Türk Hava Yollarına ait olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında yer alan şirketlerin entegre rapor uygunluk skorlarının belirlenmesinin ardından, bu şirketlere ait kılavuz ilkelerin açıklanma skoru hesaplanmıştır. Kılavuz ilke açıklanma skorunun hesaplanmasında, Yüksel ve Aracı (2017a)'nın kullandığı yöntemden hareketle aşağıdaki denklem kullanılmıştır.

$$Kılavuz\ilkeAçıklanmaSkoru = \frac{AlınanToplamPuan}{AlınabilecekMaksimumPuan}$$

Alınan toplam puan bir ilkenin tüm raporlardan aldığı puanların toplamından oluşmaktadır. Alınabilecek maksimum toplam puan ise bir kılavuz ilkenin tüm ölçütlerden tam puan alması durumunda elde edilecek puan toplamını ifade etmektedir. Örneğin 5 ölçüt bulunan bir ilkede tüm ölçütlerden tam puan alınması halinde 10 puan elde edilmekte ve toplamda 41 rapor olduğundan alınabilecek maksimum toplam puan 410 olarak hesaplanmaktadır. Bu kapsamda, Bist sürdürülebilirlik endeksinde yer alan 41 şirket için kılavuz ilkelerin açıklanma oranına Tablo 4’de yer verilmiştir.

Tablo 4. Bist Sürdürülebilirlik Endeksi Şirketleri Kılavuz İlkelerin Açıklanma Oranı

KILAVUZ İLKELER	Alınabilecek Maksimum Puan	Alınan Toplam Puanı	Kılavuz İlke Açıklanma Skoru
Stratejik Yaklaşım ve Geleceğe Yönelim	410	268	0,6536
Bilgiler Arası Bağlantı	492	350	0,7113
Paydaş Katılımı	328	209	0,6371
Önemlilik	246	151	0,6138
Kısa ve Öz Olma	246	154	0,6260
Güvenilirlik ve Bütünlük	656	475	0,7240
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	246	156	0,6341

Tablo 4’e göre;

- “Güvenilirlik ve Bütünlük” ilkesi 0,7240 açıklanma skoru ile açıklanma düzeyi en yüksek olan ilke olarak bulunmuştur. Ardından 0,7113 açıklanma skoru ile “Bilgiler Arası Bağlantı” ilkesinin geldiği görülmektedir. Bu kapsamda şirketlerin, genel olarak raporlarında bilgileri bağlantılı bir şekilde sunduğu belirlenmiştir. Ayrıca şirketlerin güvenilirliği ve bütünlüğü sağlamak adına şeffaflık ve hesap verilebilirlik çerçevesinde raporlama yapmaya önem verdikleri söylenebilir.
- 0,6138 açıklanma skoru ile “Önemlilik” ilkesi diğer ilkelere göre açıklanma düzeyi en düşük ilkedir. “Önemlilik” ilkesinin ardından 0,6260 açıklanma skoru ile “Kısa ve Öz Olma” ilkesi gelmektedir. Raporlarda bilgi tekrarına düşülmesinin bu durum üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Son olarak BİST Sürdürülebilirlik Endeksi entegre rapor uygunluk skoru ortalaması hesaplanmıştır. Öncelikle şirketlerin entegre rapor uygunluk skorları toplanarak, alınan toplam puan bulunmuş, ardından ortalaması alınarak endeksin entegre raporu uygunluk skoru ortalaması elde edilmiştir. Endeksin uygunluk skorunun hesaplanmasına yönelik işleme aşağıda yer verilmiştir.

$$\text{EndeksinUygunlukSkoruOrtalaması} = \frac{\text{AlınanToplamPuan}}{41}$$
$$\frac{27,468}{41}$$
$$0,6699$$

Gerçekleştirilen hesaplama sonucunda BİST Sürdürülebilirlik Endeksi entegre rapor uygunluk skoru, 0,6699 olarak bulunmuştur. Bu kapsamda Tablo 3'den hareketle 23 şirketin faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğunun ortalamasının üzerinde olduğu belirlenmiştir. 18 şirketin ise ortalamasının altında kaldığı söylenebilir.

SONUÇ

Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler, tüketimdeki artış, çevresel sorunlar ve küresel kriz ortamının etkisiyle, paydaşların şeffaf ve nitelikli bilgiye ulaşımı son derece önem kazanmıştır. Yıllık raporların geçmişe dönük bilgiler içermesi, finansal performansa odaklanması, finansal olmayan değerlerin bilançoda görülmemesi ve kısa vadeli bakış açısına sahip olması gibi sorunlar nedeniyle kurumu bir bütün halinde görmeye yarayacak, yeni bir raporlama sistemine ihtiyaç duyulmuş ve entegre raporlamaya geçiş süreci başlamıştır.

Tek bir raporla, farklı bilgi ihtiyaçlarına cevap verebilme imkânı tanıyan entegre raporlama, işletmelerin sürdürülebilirliğine katkı sağlamakta ve rekabet gücünü arttırmaktadır. Bu kapsamda, IIRC'nin yayınladığı Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi, rapor hazırlama sürecinde işletmelere önemli bir yol gösterici olmaktadır.

Bu çalışmada, BIST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan şirketlerin faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğu belirlenmiştir. Endekste yer alan ve henüz entegre rapor yayınlamayan 41 şirketin, 2017 yılına ait faaliyet raporları, Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi kılavuz ilkeleri kapsamında içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen bulgulardan ulaşılan sonuçlar şunlardır:

- İncelenen tüm raporlarda finansal bilgiler, finansal olmayan bilgilerle bir arada sunulmuştur. Raporların finansal ve finansal olmayan performansla bir arada yer vermesi açısından entegre raporlamaya uygunluk gösterdiği belirlenmiştir.
- İncelenen raporlarda entegre raporlamaya uygunluğu en yüksek rapor, Coca Cola İçecek'e, en düşük rapor ise Türk Hava Yollarına aittir.
- Raporlar sayfa sayısı yönünden incelendiğinde sayfa sayısı 100'ün altına olan 4 tane rapor, 100-200 arası olan 16 rapor ve 200 üzeri olan 21 tane rapor olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda sadece 4 tane raporun kısa ve öz olma açısından entegre raporlamaya uyum sağladığı söylenebilir.
- Faaliyet raporlarında, finansal rapor ve kurumsal yönetim ilkelerine uyum raporlarına da yer verilmesi raporların uzun olmasına neden olmuştur.
- İşletmeler yayınladıkları raporlarda, tüm kılavuz ilkelere yönelik açıklama yapmalarına karşın açıklanma düzeyi en yüksek olan ilkenin "Güvenilirlik ve Bütünlük" ilkesi olduğu belirlenmiştir. Bu durum, bilgilerin dengeli ve hata içermeyecek bir şekilde sunumu, iç denetim mekanizmalarının aktifliği ve bağımsız denetimden geçmiş raporların hazırlandığını göstermektedir.
- BIST Sürdürülebilirlik Endeksi, Entegre Rapor uygunluk skoru ortalaması incelendiğinde, 15 şirketin entegre rapora uygun olup, endeks ortalamasının altında kaldığı belirlenmiştir.
- İşletmelerin, değer yaratma sürecinin iş modeli kapsamında sistematik bir şekilde açıklanmadığı tespit edilmiştir.
- Raporlar farklı bilgi ihtiyaçlarına cevap verecek bir şekilde sade ve anlaşılır bir dille hazırlanmıştır.
- Kaynakların kullanımı, sermaye öğelerinin işletme faaliyetlerine etkisi, sürdürülebilirlik, kurumsal sosyal sorumluluk, mevcut riskler ve risk yönetimi konuları genel olarak açıklanmıştır.
- İşletmeler, geçmiş dönem performanslarının yanı sıra, geleceğe yönelik hedefleri hakkında bilgi vermektedir.

Bir kurumun stratejisinin, hedeflerinin ve performansının değer yaratma süreci üzerine etkisini anlatan entegre raporlama, paydaşların kurumu doğru bir şekilde değerlendirmesine imkân tanımaktadır. Entegre raporlama, işletmelerin paydaşları ile şeffaf bir iletişim kurmasını ve kurum içi iletişimin geliştirilmesini sağlamaktadır. Ayrıca paydaşların süreçlere etkin bir şekilde katılımını sağlayarak, hesap verilebilirliğini artırır. Bu kapsamda faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğunun artırılması için;

- Firma değeri baz alınarak, değer yaratma süreci tüm bilgi kullanıcılarının ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde hazırlanmalıdır.
- Amaçlar, kaynaklar, hedefler ve stratejiler kapsamlı bir şekilde açıklanmalı ve birbiriyle olan ilişkilerine yer verilmelidir.
- Fırsatlar, tehditler tespit edilerek işletmeye olan etkileri açıklanmalıdır.
- Sermaye öğelerinin değer yaratma sürecine etkisi kapsamlı bir şekilde açıklanmalıdır.
- Değer yaratma süreci girdiler, faaliyetler, çıktılar ve sonuçları içeren bir iş modeli kapsamında açıklanmalıdır.
- Bilgiler, bütüncül bir bakış açısıyla bağlantılı bir şekilde sunulmalıdır.
- Raporda şirketin değer yaratma sürecine etki eden önemli olaylara yer verilerek, kısa ve öz bir şekilde açıklanması hedeflenmelidir.

Faaliyet raporlarının entegre raporlamaya uygunluğunun incelendiği bu çalışma, henüz entegre rapor hazırlamayan ve entegre rapor hazırlamak isteyen şirketlere yol gösterici olması açısından faydalı olacaktır. Gelecek çalışmalarda, entegre raporlamaya ilişkin sektör bazlı incelemelerin ve karşılaştırmaların yapılması öneri niteliği taşımaktadır.

Kaynakça

- Aras, G., ve Sarioğlu, G. U. (2015), “Kurumsal Raporlamada Yeni Bir Dönem: Entegre Raporlama”, *TUSİAD*, Yayın No: T/2015 10-567, İstanbul.
- Aydın, S. (2016), “Kurumsal, Sosyal ve Çevresel Raporlama Performansının Ölçülmesi İçin Bir Modelleme Yaklaşımı”, *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, 49, 103-112.
- Busco, C., Frigo, M., Quattrone, P. ve Riccaboni, A. (2013), *Redefining Corporate Accountability Through Integrated Reporting*, *Strategic Finance*, 33-41.
- Büdeyri, T., Kısa, A. (2016), “Entegre Raporlama (ER): Literatür Araştırması” *Proceedings of Socioint 2016 3rd International Conference on Education, Social Sciences and Humanities*, 23-25 Mayıs, İstanbul, Turkey, 182-189.
- Cheng, M., Green, W., Conradie, P., Konishi, N. ve Romi, A. (2014), “The International Integrated Reporting Framework: Key Issues and Future Research Opportunities”, *Journal of International Financial Management & Accounting*, 25(1), 90-119.
- Clayton, A. F., Rogerson, J. M. ve Rampedı, I. (2015), “Integrated Reporting vs. Sustainability Reporting For Corporate Responsibility in South Africa”, *Bulletin of Geography Socio-Economic Series*, 29, 7-17.
- Druckman, P., Fries, J. (2010), *Integrated Reporting: The Future of Corporate Reporting? The Prince’s Accounting for Sustainability Project*, R. G. Eccless, B. Cheng and D. Saltzman (Eds.), *The Landscape of Integrated Reporting*, Massachusetts: The Present and Fellows, 81-85.
- Dumitru, M., Guse, R. (2016), “Assurance of Integrated Reports: The State of the Art”, *Audit Financiar*, 14 (2), 172-180.

- Eccless, R. G., Krzus, M. P. (2010) *One Report Integrated Reporting For A Sustainable Strategy*, Jhon Wiley & Sons, Hoboken, New Jersey.
- Elmacı, O., Sevim, Ş., (2017), “Entegre Raporlamada Küresel Gelişmeler ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi”, *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(8), 18-36.
- Gökten, S. (2016), “Entegre Raporlama Yaklaşımı İçin Uygulamaya Yönelik Sistematik Bir Öneri”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 18(4), 741-765.
- Havlova, K. (2015), “What Integrated Reporting Changed: The Case Study of Early Adopters”, *Procedia Economics and Finance*, 34, 231- 237.
- https://www.akbank.com/Documents/2017_Akbank_Faaliyet_Raporu.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- http://www.akenerji.com.tr/Dosya/Dokuman/2017_FR-TUR_FIN.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- http://img-aksayaticimci.mncdn.com/media/7157/aksa-enerji-2017_yilifaaliyetraporu.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- http://www.anadolufes.com/dosya/faaliyetraporu_tr/AEFR17.pdf Erişim Tarihi: 10.12.2018.
- http://www.arcelikas.com/UserFiles/file/FaaliyetRaporu_17_10mb.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- <http://argudenacademy.org/hakkimizda/raporlarimiz> Erişim Tarihi: 30.12.2017.
- https://www.aselsan.com.tr/2017_Faaliyet_Raporu_8834.pdf Erişim Tarihi: 11.12.2018.
- <https://www.brisa.com.tr/yatirimci-iliskileri/finansal-bilgiler/faaliyet-raporlari> Erişim Tarihi: 11.12.2018.
- https://www.cci.com.tr/Portals/0/Documents/PDF/Annual_Report/2017/CCI%202017%20FR.PDF Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- <https://www.cimsa.com.tr/tr/i-666> Erişim Tarihi: 30.12.2018.
- http://www.doganholding.com.tr/_files/faaliyetraporu/DOHOL_2017_Faaliyet_Raporu_20180716.pdf Erişim Tarihi: 11.12.2018.
- <http://www.dogusotomotiv.com.tr/faaliyet-raporu-2017/> Erişim Tarihi: 11.12.2018.
- <http://www.entegreraporlamatr.org/tr/hakkimizda/biz-kimiz.aspx> Erişim Tarihi: 30.12.2018.
- <https://www.fordotosan.com.tr/tr/yatirimcilar/finansal-raporlar/faaliyet-raporlari/2017> Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- https://www.halkbank.com.tr/yatirimciiliskileri/images/channels/faaliyet_raporlari_pdf/2017%20FAAL%20C4%B0YET%20RAPORU.pdf Erişim Tarihi: 11.12.2018.
- http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/08/Background-Paper_-_Value-Creation.pdf Erişim Tarihi: 09.01.2019.
- <https://www.isbank.com.tr/TR/hakkimizda/yatirimci-iliskileri/ozel-durum-aciklamalari/Documents/2017FaaliyetRaporu.pdf> Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- <https://www.koc.com.tr/tr-tr/yatirimci-iliskileri/finansal-raporlarveistatistikler/Faaliyet%20Rapor%20Dkman/Ko%20C3%A7%20Holding%202017%20Faaliyet%20Raporu.pdf> Erişim Tarihi: 11.12.2018.
- <https://www.kordsa.com.tr/images/pdf/kordsa-tr2603.pdf> Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- <https://cdn.logo.com.tr/blog/documents/b8dd906eb347bb91ed632e69edecbd9b9d4710f497.pdf> Erişim Tarihi: 11.12.2018.
- <https://www.migroskurumsal.com/userfiles/image/pdf/migros-faaliyet-raporu2017.pdf> Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- <http://www.netas.com.tr/media/56910/netasfaaliyetraporuweb.pdf> Erişim Tarihi: 12.12.2018.

- <https://www.otokar.com.tr/tr-tr/yatirimci-iliskileri/raporlar/AnnualReports/OFR%202017.pdf> Erişim Tarihi: 11.12.2018.
- https://www.oyakmadenmetalurji.com.tr/sites/1/upload/files/EREGL_12.2017_YFR_TR-2248.pdf Erişim Tarihi: 11.12.2018.
- <http://www.pegasusyatirimciiliskileri.com/medium/image/2017-yili-faaliyetraporu688/view.aspx> Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- http://www.petkim.com.tr/UserFiles/file/Yatirimci_Iliskileri/Faaliyet_Raporlari/petkim_faaliyet_raporu_2017_TR.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- https://www.polisanholding.com/pdf/FaaliyetRaporu_2017_4C_01.01.2017_31.12.2017.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- <https://yatirimciiliskileri.sabanci.com.tr/faaliyet-raporlari> Erişim Tarihi: 11.12.2018.
- <http://www.sisecam.com.tr/sites/catalogs/tr/Investor%20Relations/Presentations%20and%20Bulletins/Annual%20Reports/2017-Yillik-Faaliyet-Raporu.PDF> Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- http://www.sisecamkimyasallar.com/sites/catalogs/tr/Investor%20Relations/Presentations%20and%20Reports/Y%C4%B1ll%C4%B1k%20Faaliyet%20Raporlar%C4%B1/Soda_Faaliyet_2017_TR.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- http://www.tatgida.com/Files/Tat_Gida_Faaliyet_Raporu_2017_guncel.pdf Erişim Tarihi: 11.12.2018.
- http://www.tavyatirimciiliskileri.com/tr-TR/Lists/Annual%20Reports/Attachments/13/TAV_FRAT_son.pdf Erişim Tarihi: 11.12.2018
- <http://www.tekfen.com.tr/pdf/2017annual/FR2017.pdf> Erişim Tarihi: 12.12.2018
- <http://ir.tofas.com.tr/2017/files/tr-tofas.pdf> Erişim Tarihi: 11.12.2018.
- <https://s.turkcell.com.tr/hakkimizda/tr/yatirimciiliskileri/InvestorReportLibrary/Turkcell-FR2017-TR.pdf> Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- https://tprstaticfilessa.blob.core.windows.net/assets/uploads/faaliyet-raporlari/TUPRAS_2017-TR-090318.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- https://investor.turkishairlines.com/documents/ThyInvestorRelations/imzali_Faaliyet_Raporu_31.12.2017.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- <http://www.ttyatirimciiliskileri.com.tr/FaaliyetRaporlari/2017-faaliyet-raporu.pdf> Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- http://www.turktraktor.com.tr/pdf/826tt_17_faaliyet_raporu_tr_26Mart%20final.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- <http://ulkerbiskuviyatirimciiliskileri.com/finansal-ve-operasyonel-veriler/faaliyet-raporlari.aspx> Erişim Tarihi: 11.12.2018.
- https://www.vakifbank.com.tr/documents/yiliski/VakifBank_2017_Yili_Faaliyet_Raporu.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- http://vesbe.vestelyatirimciiliskileri.com/_assets/pdf/faliyet/2017/faaliyet-raporu-2017.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- http://www.vestelyatirimciiliskileri.com/_assets/pdf/faliyet/2017/faaliyet-raporu-2017.pdf Erişim Tarihi: 12.12.2018
- <https://www.yapikredi.com.tr/yatirimci-iliskileri/finansal-raporlar> Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- <https://www.zorluenerji.com.tr/uploads/pdf/pdflist/yillik-faaliyet-raporu-2.pdf> Erişim Tarihi: 12.12.2018.
- IIRC, (2013), "The International <IR> Framework", <https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/12/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf> Erişim Tarihi: 10.12.2017.

- Institute of Directors Southern Africa, (2009), “King Code of Governance For Southern Africa”, <http://www.library.up.ac.za/law/docs/King Code 2009.pdf> Erişim Tarihi: 19.12.2018.
- Institute of Directors Southern Africa, (2016), “King IV Report On Corporate Governance For South Africa”, <https://www.adamsadams.com/wp-content/uploads/2016/11/King-IV-Report.pdf> Erişim Tarihi: 19.12.2018.
- İşgüden Kılıç, B. (2018), “Entegre Raporlama ve Türkiye’deki Gelişmeler: Entegre Rapor Hazırlayan İşletmeler ve BIST Kurumsal Sürdürülebilirlik Endeksinde Yer Alan İşletmeler Açısından Bir İnceleme”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(1), 28-64.
- James, M. L. (2014), “The Benefits of Sustainability and Integrated Reporting: An Investigation of Accounting Majors Perceptions”, *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 17(2).
- Kardeş Selimoğlu, S. ve Yeşilçelebi, G. (2018), “Integrated Reporting Of Global Corporations: A Content Analysis Based On Integrated Reporting Examples Database From 2011 To 2016”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(2), 316-329.
- Karğın, S., Aracı, H., Aktaş, H. (2013), “Entegre Raporlama: Yeni Bir Raporlama Perspektifi”, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 6(1), 27-46.
- Kaya, U., Aygün, D., Yazan, Ö. (2016), “Yeni Bir Kurumsal Raporlama Yaklaşımı Olarak Entegre Raporlama ve Dünyadaki Uygulama Örnekleri Üzerine Bir Araştırma”, *KTU Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (11), 85-101.
- King Report On Corporate Governance for South Africa, (2002), “What It Means to You”, <https://www.mervynking.co.za/downloads/CD King2.pdf> Erişim Tarihi: 19.12.2018.
- King, M., Roberts L. (2017), *Entegre Düşünce (Çev. Dr. Erkin Erimez)*, Argüden Yönetişim Akademisi Yayınları, İstanbul.
- Kooiker, K.G.H. (2014), *Towards A New Corporate Reporting Model? Analyzing Stakeholder Opinions Concerning The Role of Business in Society and Integrated Reporting*, University Of Twente.
- Lozano, M. R., Valencia, P. T. (2016), “Do Industrial Companies Respond to the Guiding Principles of The Integrated Reporting Framework? A Preliminary Study on the First Companies Joined to The Initiative”, *Revista De Contabilidad Spanish Accounting Review*, 19 (2), 252-260.
- Öztürk, S. (2019). “Geleceğin Kurumsal Raporlama Yaklaşımı Olarak Entegre Raporlama: Garanti Bankası Örneği”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 81, 1-20.
- Perego, P., Kennedy, S. ve Whiteman, G. (2016). “A Lot of Icing but Little Cake? Taking Integrated Reporting Forward”, *Journal of Cleaner Production*, 136, 53-64.
- Solak, B., Gönen, S., Rasgen, M. (2017). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlamaya İlişkin Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 19(1), 166-188.
- Topçu, M. K., Korkmaz, G. (2015). “Entegre Raporlama: Kavramsal Bir İnceleme”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 30, (1), 1-22.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2016), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yılmaz, B., Atik, M., Okyay, A. (2017), “Geleceğin Raporlama Sistemi Entegre Raporlama”, *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, 52, 95-108.
- Yüksel, F. (2018). “Kamu Kurumlarında Entegre Raporlama ve Uygulanabilirliği: Türkiye Örneği”, *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 4(2), 139-157.
- Yüksel, F., Aracı, H. (2017a), “Hizmet İşletmelerine Ait Raporların Entegre Raporlama İlkeleri Açısından İncelenmesi”, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 16. UİK Özel Sayısı, 729-748.

Yüksel, F., Aracı, H. (2017b), “Entegre Raporlama, Türk İşletmelerinin Entegre Raporlamaya Bakışı Üzerine Bir Araştırma”, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 24(3), 741-757.